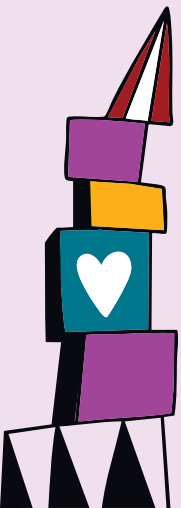

”Oispa joku joskus kysynyt”

Lapsen tukeminen vanhemman
sairastaessa

Valtakunnalliset lastensuojelupäivät®
7.-8.10.2025

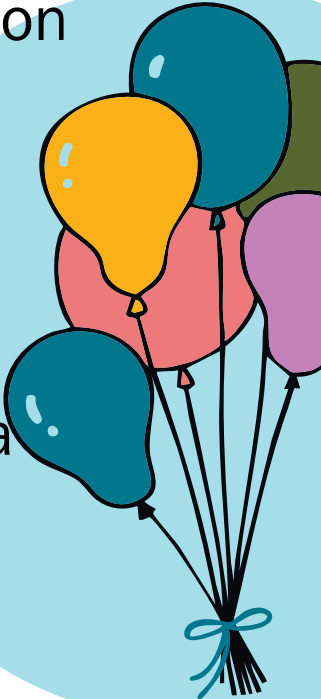

LASTENSUOJELUN
KESKUSLIITTO

Suomalaiset lapset ja vanhemman vakava sairaus

- 55% lapsista kokee vanhemman somaattisen sairauden (Kinnunen 2021)
- 22% prosentilla lapsista on vanhempi, jolla on diagnosoitu psykiatrinen häiriö (Ristikari ym. 2018)
 - Riski sairastua itse ennen 22. ikävuotta 2-3 kertainen (Paananen 2021)
 - Lisää todennäköisyyttä perheen ulkopuoliseen sijoitukseen (Penttilä 2024)
- 6,3 % 8.-9. luokkalaisista hoitaa, auttaa tai tukee perheenjäsentään, joka on **sairas** (Helenius ym. 2024)
 - Näillä lapsilla on enemmän koulunkäynnin haasteita, sosiaalista eristäytyneisyyttä, terveyshuolia ja mielenterveyden ongelmia
- Lapsen tuen tarpeita ei tunnisteta eikä niihin vastata systemaattisesti suomalaisessa hyvinvointijärjestelmässä (LSKL 2024; Niemelä 2012, Merikukka 2020)
- Perheillä kokemuksia ohittamisesta ja tuetta jäämisestä, ja ammattilaisilla osaamisen haasteista, keinottomuudesta ja tiedon puutteesta

Alaseminaarin ohjelma

Kokemusten ääni: *"Kun kukaan ei kysynyt"*

- Kokemusasiantuntija Milo Rantala

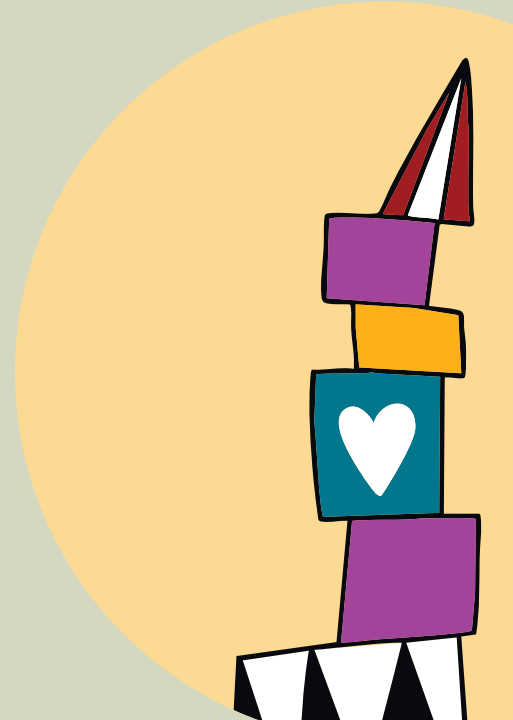
Toimivat ratkaisut: *"Miten voi toimia toisin?"*

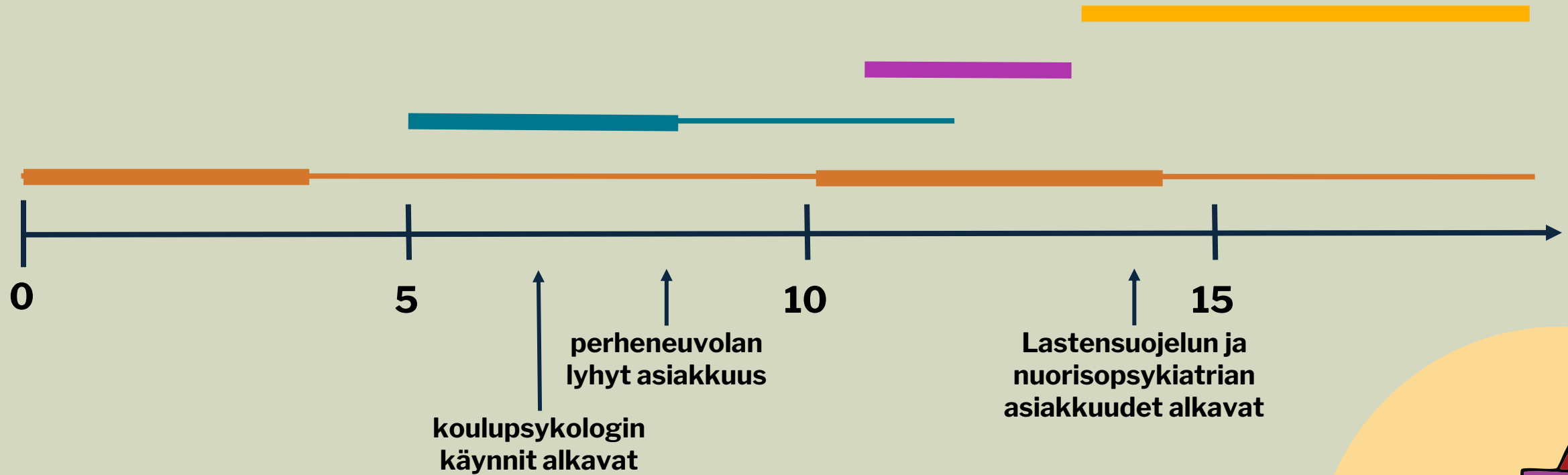
- Psykososiaalisen tuen toimintamalli tilanteisiin, joissa perheissä on vakavaa sairautta, Elina Tolonen, Itla
- Lapset puheeksi-toimintamalli, Nina Heinrichs, Mieli ry
- Kun perheenjäsen sairastuu syöpään, Marika Raitio, Syöpäjärjestöt

Yhteinen reflektio: *"Entä minä omassa työssäni?"*

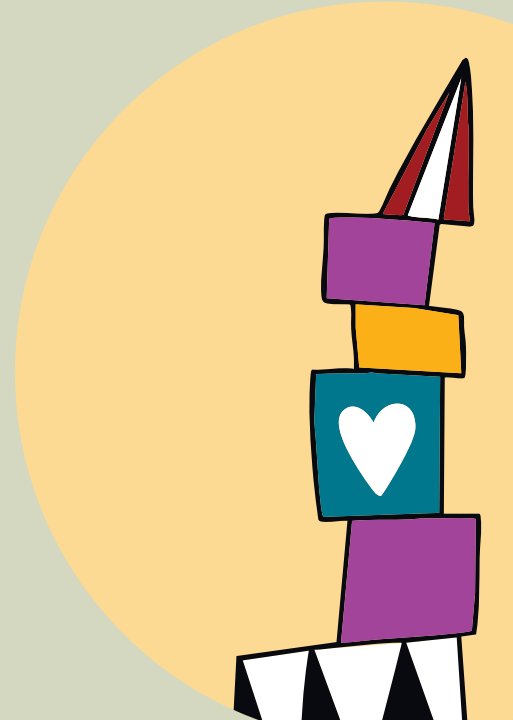

Kokemusten ääni:
”Kun kukaan ei kysynyt”

- vanhempien mielenterveyden haasteet
- pikkusisaruksen somaattinen sairaus
- vanhemman somaattinen sairaus
- oma vakava psyykkinen oireilu

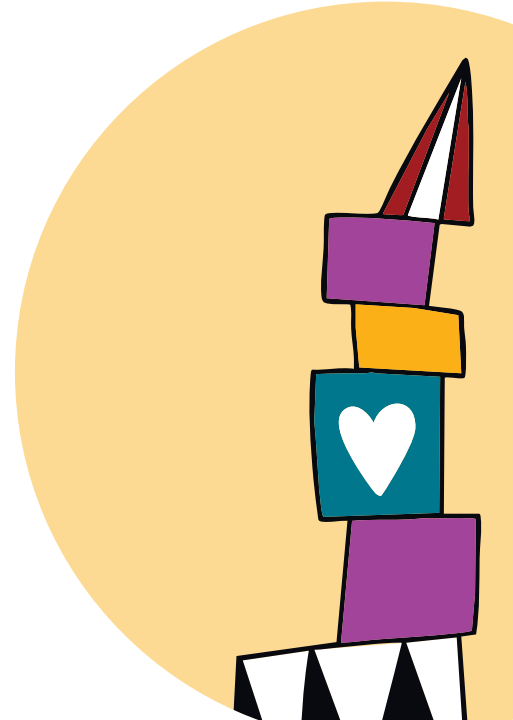
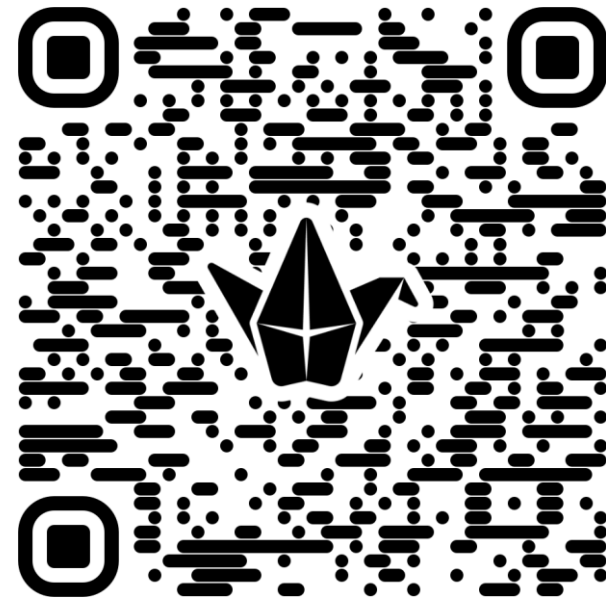

Pikarefleksio:

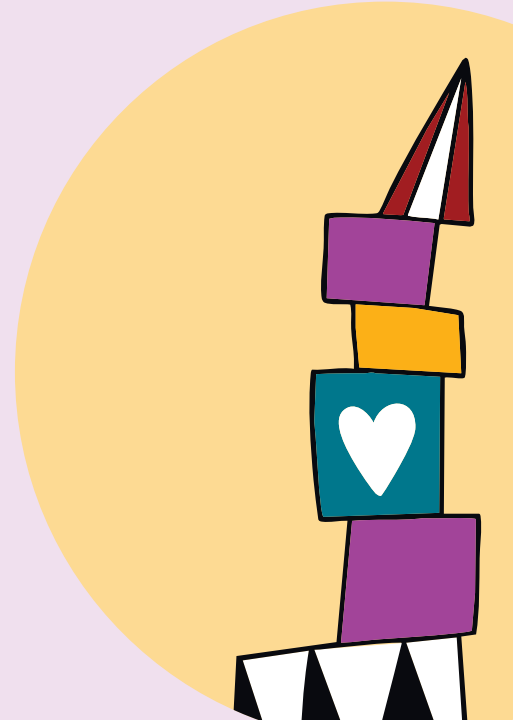
”Mitä olisi voitu tehdä toisin? Millainen tuki olisi voinut muuttaa tarinan kulkua tai sen lopputulosta?”

<https://padlet.com/hokkila/mit-olisi-voinut-tehd-toisin-millainen-tuki-olisi-voinut-muu-nku7op4uvx78x6fl>

Avaa puhelimesi kamera, osoita sillä alla olevaa QR-koodia kohti, klikkaa Padlet-linkkiä ja käy jättämässä ajatuksesi Milon tarinaan liittyen:

Toimivat ratkaisut:
"Miten voi toimia toisin?"

Psykososiaalisen tuen toimintamalli tilanteisiin, joissa perheissä on vakavaa sairautta

Kansallinen implementointiosaaminen lasten ja
nuorten kasvun tueksi -hanke (Kasvun tuki KI)

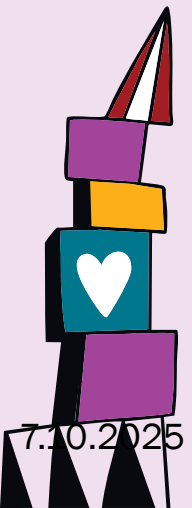
Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö ITLA ja STM

Elina Tolonen
Itla

Valtakunnalliset lastensuojelupäivät®
7.-8.10.2025

LASTENSUOJELUN
KESKUSLIITTO

7.10.2025

Miksi toimintamalli kehitettiin?

- Edellisen hallituskauden Lapsistrategian toimeenpanossa nousi esille tarve vanhempien ja läheisten psykososiaaliseen tukeen. Samalla tuli esiin, että sairaiden lasten oikeuksia ja tukea tulisi parantaa Suomessa.
- Kansallinen lainsäädäntö (SHL 44§, TervHL 70§) velvoittaa selvittämään onko sairastuneella aikuisella lapsia ja miten vanhemman sairastuminen heihin vaikuttaa.

Miksi toimintamallia tarvitaan?

- Vanhemman syöpäsairaus tai aivovamma lisäävät lasten ja nuorten psykiatristen häiriöiden riskiä. (Niemelä ym. 2012)
- 15 prosentilla lapsista on diagnosoitu psykiatrinen häiriö 9-25 -vuotiaana , jos vanhemmalla on krooninen, ei henkeä uhkaava sairaus. (Merikukka ym. 2018)
- Mitä enemmän vanhemmilla on eri sairausryhmiin kuuluvia somaattisia sairauksia lapsen ollessa 0-8 -vuotias, sitä isompi riski lapsen psykiatriselle häiriölle 9-25 -vuotiaana. (Merikukka ym. 2018)
- Vanhemman mielenterveysongelmien on osoitettu lisäävän lasten mielenterveysdiagnooseja, psykelääkkeiden käyttöä sekä myöhempää mielenterveysperustaisten työkyvyttömyyseläkkeiden määrää. (Merikukka ym. 2020, Ristikari ym. 2018)

Mihin toimintamalli perustuu?

Kivik, Tormi, Erik & Hiltunen, Tuija & Smedberg, Jani

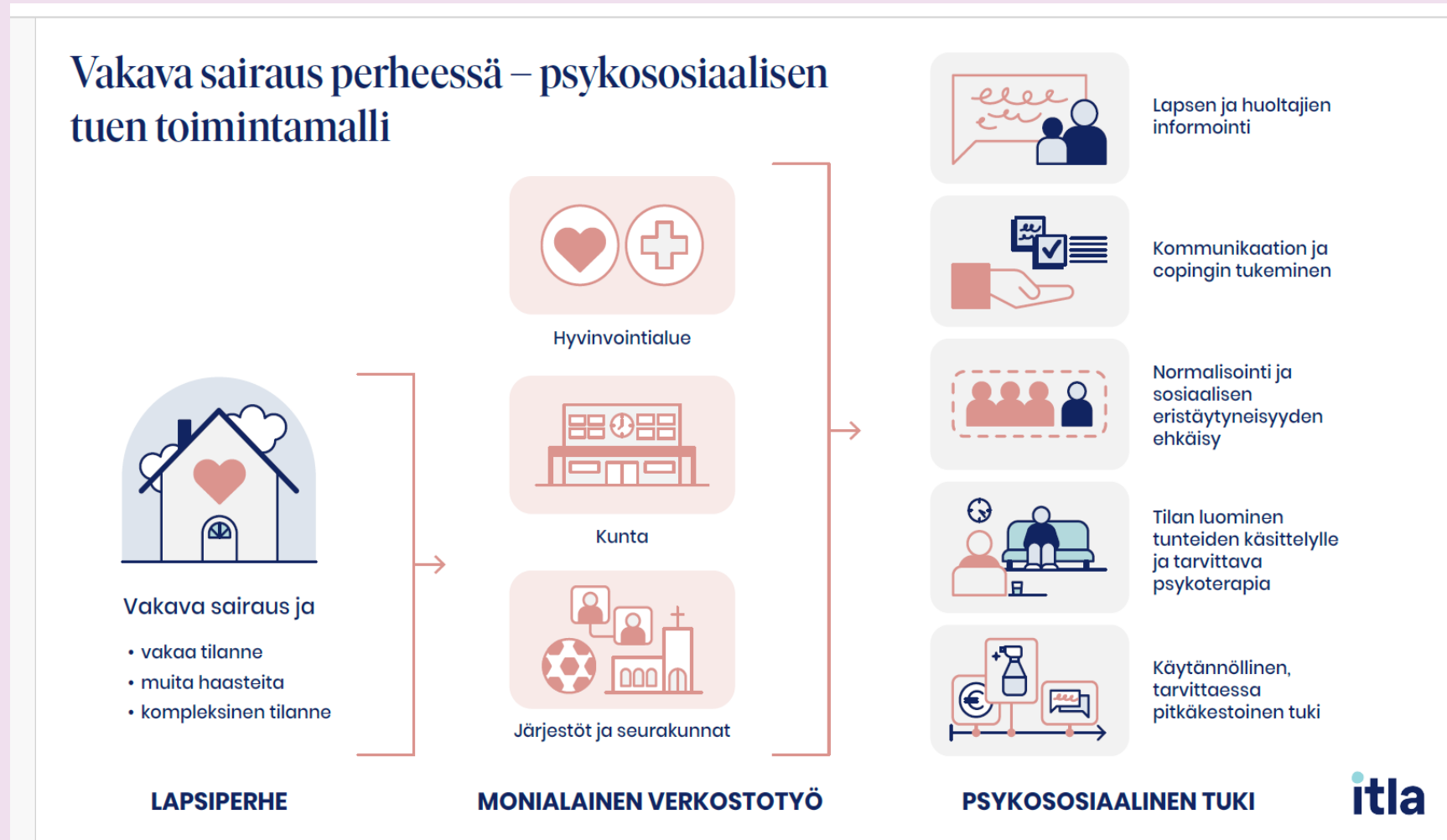
**Vakavasti sairastuneen
psykososiaalinen tuki**
Katsaus tutkimukseen ja interventioihin

itla Itä-Turun
Lääketieteellinen
Tutkimuskeskus

- Psykososiaalisen tuen keskeiset vaikuttavat tekijät ovat samat riippumatta sairaudesta tai siitä onko sairastunut perheenjäsen vanhempi tai lapsi.
- Psykososiaalisen tuen tulee painottua perheen kokonaisvaltaisen elämäntilanteen mukaan.
- Monialainen verkostotyö mahdollistaa psykososiaalisen tuen yksilö- ja perhekohtaisen räätälöinnin.

Mitä voi tehdä toisin? Psykososiaalisen tuen toimintamalli

- Psykososiaalisen tuen toimintamalli julkaistaan Sähköisessä perhekeskuksessa marraskuun 2025 lopulla.
- Lisätietoja voi kysellä hankekauden loppuun 12/25 elina.tolonen@itla.fi ja sen jälkeen Itlan yhteisövaikuttavuustyön tiimiltä.

Kiitos!

mieli

Lapset puheeksi®

Nina Heinrichs
asiantuntija

Let's Talk about Children -hanke
MIELI Suomen Mielenterveys ry

Lapset puheeksi

Co-funded by the
European Union

SYDÄMELLÄ
JA
SISÜLLÄ

7.10.2025

MIELI Suomen Mielenterveys ry

"Miten voi toimia toisin?"

Mikä ihmeen Lapset puheeksi®?

Lapset puheeksi®

on tutkittu, näyttöön
perustuva, strukturoitu ja
vahvuuslähtöinen menetelmä
0 – 18- vuotiaan lapsen tai
nuoren arjesta keskusteluun.

Menetelmä,
jolla voit kysyä
lapselta,
nuorelta ja
perheeltä
heidän
kokemustaan
arjesta!

Sopiiko tämä työhöni?

Jos kysyisin lapsen arjesta Lapset puheeksi® –menetelmän avulla...

- Milloin kysyisin?
- Miksi käyttäisin tätä?
- Miksi, kun on jo systeeminen työote?
- Onko toimiva enää tässä vaiheessa?

Milloin kysyisin?

Vanhemman
mielenterveys- tai
päihdeongelma

Toimeentulon
ongelmat, työttömyys

Parisuhteen
kariutuminen

Vanhemman tai
sisaruksen vakava,
krooninen sairaus

Vanhemman
rikollisuus, vankeus.
Vanhemman kuolema.

Väkivalta

Miksi käyttäisin tätä?

mieli Lapset puheeksi

Lapset puheeksi® on tutkitusti vaikuttava menetelmä, josta on tutkimusnäyttöä useista eri maista.

Tutkitusti positiivisia vaikutuksia

- Vanhemmuuteen
- Lapseen
- Perheeseen
- Työntekijään

Työntekijöiden työnilo ja työskentelymotivaatio kasvoi!

Miksi käyttäisin tätä?

Systeeminen ja suhdeperustainen työote

Osallisuuden ja toimijuuden vahvistaminen

Menetelmä vahvistaa lapsen osallisuutta perheessä, lapsen tilanne tulee näkyväksi vanhemmalle.

Yhteinen ymmärrys lapsen arjesta.

Sopii hyvin systeemiseen ajatteluun ja toimintamaliin!

Kunnioittava ja arvostava suhtautuminen vanhempiin on yhteistyösuhteen edellytys.

Jaettu asiantuntijuus vanhemman kanssa.

Lapsen yksilöllinen tilanne, kokemukset ja näkökulma pidetään keskiössä

Pärjäävyys ja hallinnan tunne

Monialainen yhteistyö, LP-neuvonpito

Lapselle merkitykselliset ihmissuhteet

Miksi, kun on jo systeeminen työote?

Lapset puheeksi® tarjoaa käytännön työvälineen systeemisyyden toteuttamiseen; luottamuksen rakentamiseen sekä nykytilanteen kartoittamiseen

Suhdeperusteinen eli systeeminen työote ja tapa kohdata perheet näkyy SOS-Lapsikylän asiakaspalautteissa*, kun Lapset puheeksi® on käytössä.

Vanhemmista 93 % kokee, että suhde omaohjaajaan muodostui luottamukselliseksi.

95 % kokee, että heitä arvostettiin ja heidät kohdattiin arvostavasti perhekuntoutuksen aikana.

(Lähde: SOS-Lapsikylä: Tanja Back, Jaana Kivinen, Sari Suvenkari ja Hanna-Mari Toiviainen, *v.2024)

Onko toimiva enää tässä vaiheessa?

- Arki, johon lisätä suojaavia tekijöitä
- Aina on hyötyä nostaa esiin **vahvuuksia**, eli arjessa sujuvaa, ei unohdeta haavoittuvuuksia, joihin haluavat muutosta
- Lapsi kasvaa ja kehittyy vuorovaikutuksessa – yksilöstä koko perheen huomioimiseen
- Lapsi ja perhe saa kertoa miten kokee arjen
- Auttaa ammattilaista näkemään asioita toisin
- Tukee vaikeista asioista puhumista myös perheessä
- Tarvittaessa kasataan yhdessä perheen kanssa neuvonpito
- Yhteys lapsen arkiympäristöihin

Jokainen lapsi ja nuori on keskustelun arvoinen!

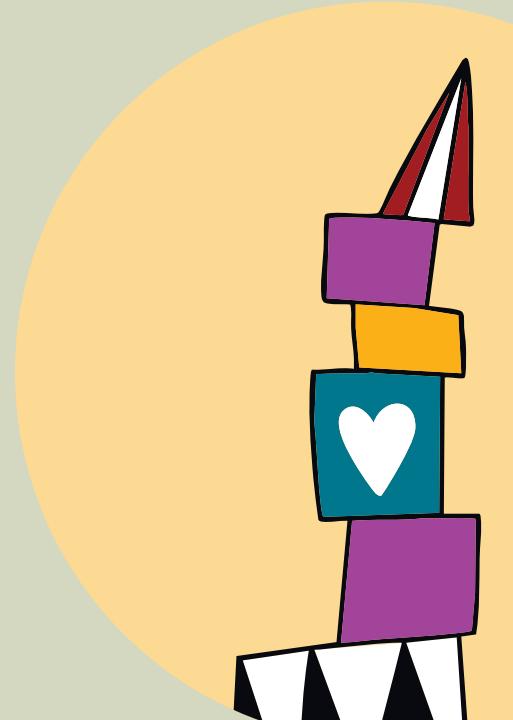
"Miten voi toimia toisin?"

Kiitos!

Nina Heinrichs

nina.heinrichs@mieli.fi

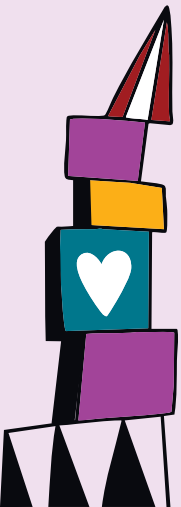
tlp@mieli.fi

Kun perheenjäsen sairastuu syöpään

Marika Raitio
Syöpäjärjestöt

Valtakunnalliset lastensuojelupäivät®
7.-8.10.2025

Kun perheenjäsen sairastuu syöpään

- Perheenjäsenen sairastuminen syöpään järkyttää usein koko perheen arkea
- Sairastuneen lisäksi **jokainen perheenjäsen käy läpi oman kriisinsä** - huoli sairastuneesta läheisestä, mutta myös siitä, miten sairastuminen vaikuttaa omaan elämään.
- Miten vanhemmuus muuttuu?
Entä perheen toimintakyky?
- **Aikaisemmat kokemukset** syövästä vaikuttavat siihen, miten tilanteen kokee
 - Ylisukupolviset vahvuudet;
Miten aikaisemmin on selvitty kriiseistä? Mikä on auttanut?
- **Oikea tieto** auttaa koko perhettä kohtaamaan sairauden

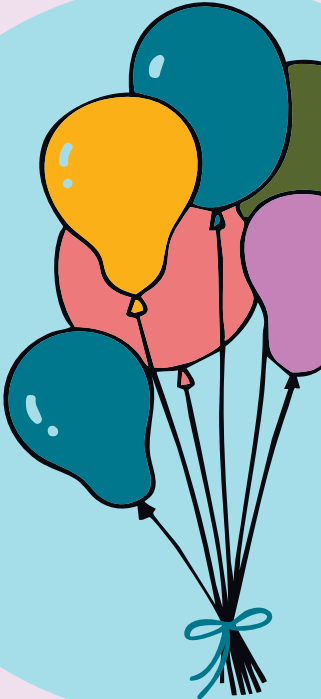
Syövästä kertominen lapselle ja nuorelle

- Lapsille ja nuorille on tärkeää kertoa sairaudesta. Lapsi aistii perheen tunneilmastoa ja voi luoda oman mielikuvan tapahtuneesta, ellei saa oikeaa tietoa.
- Vanhemmat kaipaavat usein tukea siihen, miten sairaudesta voi puhua lasten kanssa
- Syöpäsairaudesta kertominen lapsille ja nuorille
 - Kertojana mahdollisuuksien mukaan sairastunut vanhempi jossain lapselle turvallisessa paikassa
 - Tärkeää kertoa viimeistään diagnoosin varmistuttua
 - Sairaudesta hyvä puhua sen oikealla nimellä ja kertoa, missä se sijaitsee. Hoitopaikasta ja hoidoista voi myös antaa tietoa.
 - Kertomisessa on hyvä huomioida lapsen ikätaso ja ymmärrys syövästä.

Syövän ylisukupolvisuus

- Kaikista vuosittain syöpään sairastuneista **1/3** (noin **11 500** tapausta/v) on työikäisiä, joilla on yleisimmin **alaikäisiä lapsia**.
- Arviolta yhden ikäluokan noin 60 000 lapsesta **lähes 4000 lasta** kokee vanhempansa syöpäsairauden ennen aikuisikää (6,5 %). Syöpää sairastavien vanhempien lasten psykiatrisen erikoissairaanhoidon käyttö oli tilastollisesti merkitsevästi kohonnut verrattuna muihin samanikäisiin.
- Vanhemman somaattinen sairaus on riskitekijä lapsen psyykkisen oireilun lisäksi ajankohtaisiin ja myöhempiin psyykkisiin häiriöihin. Haasteet kasaantuvat usein ylisukupolvisesti. (Niemelä, 2012)

Kun hoidot päättyvät (pitkäkin aika)

- Hoitojen päättyessä tietynlainen turvaverkko sairaalaan katkeaa ja perheelle tulee tilaa ajatella, mitä on tapahtunut
→ **tilaa omille tunteille ja ajatuksille**
- Hoitojen aikana lapset ja nuoret voivat ottaa niin sanotun **tsempparin** roolin, jotta eivät kuormittaisi vanhempiaan enempää
- Aikuiset ja lapset voivat oireilla vasta siinä vaiheessa, kun perheenjäsenen **syöpähoidot päättyvät**
- Hoitojen päätyttyä voi kokea epäuskoa tilanteeseen ja kokea pelkoa sairauden uusiutumisesta
- Milloin luottamus palaa elämään?

Syöpäjärjestöt perheiden tukena

- Vertaistuki ja virkistykselliset tapahtumat
- Kurssitoiminta perheille – tietoa, vertaistukea, tunnetaitoja
- Lapset puheeksi –keskustelut
- Taloudelliset tuet
- “Kun vanhempi sairastaa syöpää” –verkkokurssi vanhemmille
- Kouluopas opettajille: Kun lapsi tai nuori sairastaa syöpää (Sylva)
- Syöpäjärjestöjen sisäiset perhepäivät
- Syöpäjärjestöjen tuki ammattilaisille (esim. vertaistuki opettajalta toiselle)

Lukuvinkkejä

MIELI Suomen Mielenterveys ry, Toimiva lapsi & perhe® (TLP) -työ, Lapset puheeksi -menetelmä ja neuvonpito, www.mieli.fi

Syöpäjärjestöjen Lapset puheeksi –markkinointimateriaalit sekä Hyvä arki lapselle -lokikirja www.kaikkisyovasta.fi/elama-syovan-kanssa/perhe-ystavat-ja-lapset/lapset-puheeksi/

Suomen Syöpäpotilaat ry, www.syopapotilaat.fi:

- Opas syöpäpotilaan läheiselle, 2017, Suomen Syöpäpotilaat ry, Suomen Mielenterveysseura ry
- Nuoren perheen selviytymisopas, 2002, Suomen Syöpäpotilaat ry
- Santeri ja Syöpäri, 2004, Sandström, Tuula; Osterberg, Bosse ; Suomen Syöpäpotilaat ry
- [Työkaluja terveydenhuollon ammattilaisille: Syöpään sairastuneen työelämään paluun tuki \(pdf\)](#)

Pirkanmaan Syöpäyhdistys ry ja Pohjois-Savon Syöpäyhdistys ry:

- [Hyvinvoiva perhe syövästä huolimatta \(pdf\)](#)
- [Miten tukea lasta, kun vanhempi sairastaa syöpää? \(pdf\)](#)

Lapsi ja vanhemman syöpä. Opas, Väisänen Leena, Solantaus Tytti. Sanofi Oncology. <https://docplayer.fi/114836-Lapsi-ja-vanhemman-syopa.html>

Manninen, H., Santalahti, P. & Piha, J. 2008. Vanhemman vakava sairaus on yksi lapsen psyykkisen kehityksen riskitekijä. Suomen Lääkärilehti 22/2008, vsk 63.

Schmitt, F. (2007). Lapsi ja vanhemman sairastuminen syöpään ss. 398 – 410, kirjassa Marja Schulman, Mirjam Kalland, Anna-Maija Leiman, Pirkko Siltala (toim.): Lapsen psykoterapia ja sen vuorovaikutukselliset ulottuvuudet. Therapiea - Säätiö. Helsinki.

www.erityinensisaruu.fi

Yhteinen reflektio: "Entä minä omassa työssäni?"

<https://padlet.com/hokkila/onko-sinulla-kokemusta-esitellyist-ty-kaluista-toimintamalle-tndtu6vfwpcgid5>

Avaa puhelimesi kamera, osoita sillä alla olevaa QR-koodia kohti, klikkaa Padlet-linkkiä ja käy jättämässä ajatuksesi:

